

voorbereid door: Christiaan Donner, Joke Visser, Einar Sies

- **Muziek**
- **Welkom – kaarsen aansteken**
- **Zingen: 'Hoever is de nacht (VLB 398)**
- **Bemoediging en begroeting**
- **Zingen: Psalm 25 vrij (Huub Oosterhuis)**
- **Kyrië gebed**

God, moeder, vader van het lieve licht

Op u wachten wij levenslang,

Wij vragen uw nabijheid voor alle nood in het kleine, in ons persoonlijk leven en wij vragen: Hoever nog deze nacht in de grote vragen van nu. Hoe lang moeten wij nog aanzien dat recht wordt verkracht, dat politiek spel op hoog niveau op laag niveau wordt gespeeld, dat kinderen worden misbruikt in hun integriteit en mensen niet worden gezien als mensen maar als vreemde anderen, die zomaar kunnen worden neergeschoten.

Hoe lang nog tolereren wij grote woorden als oorlog, als vernietiging en vergeten wij kleine eenvoudige woorden als lief, liefde of verbinding met alles wat wij vreemd vinden.

Ene, leer ons uw belangrijkste wet, dat wij U toelaten en die ander liefhebben zoals wij onszelf mogen liefhebben. Laat je nu vinden liefde, keer je niet af van de ellende. Maak ons vatbaar voor het licht en vermeerder ons talent om onszelf te durven laten vinden.

- **Lezing: Jeremia 33: 14-18 (Naardense Bijbel)**

Zie, er zijn dagen op komst, is de tijding van de Ene,-

dat ik gestand zal doen het goede woord

dat ik heb gesproken tot het huis Israëls

en tot het huis Juda;

in die dagen en in die tijd zal ik aan David doen ontspruiten

een spruit van gerechtigheid,- die recht en gerechtigheid doen zal in het land;

in die dagen zal Juda worden gered en Jeruzalem zal wonen in veiligheid;

en dit is wat dan tot haar wordt geroepen: de Ene is onze gerechtigheid!

Want zo heeft gezegd de Ene: nooit zal het David ontbreken

aan een man die zetelt op de troon van het huis Israëls;

en de Levitische priesters zal het niet aan een man ontbreken voor mijn aanschijn,-

die een opgangsgave doet opgaan, een broodgift laat roken en een slachtgave klaarmaakt,-

alle dagen!

- **Lied: Een engel met een lied (VLB 739)**

– Lezing met commentaar: Lukas 1: 5-25 (Naardese Bijbel)

Lukas 1: 5-7

Het geschiedt in de dagen van Herodes, als deze koning over Judea is: een zeker priester, genaamd Zacharias, uit de dagorde van Avia, heeft een vrouw uit de dochters van Aäron; haar naam is Elisabet.

Beiden zijn ze rechtvaardigen tegenover God, wandelend in al de geboden, en in de gerechtigheden van de Heer onkreukbaar, maar een kind hebben ze niet gekregen, omdat Elisabet onvruchtbaar is; beiden zijn met hun levensdagen al ver heen.

commentaar:

In een paar zinnen klinken hier op de achtergrond oude bijbelse verhalen door. En spreken méé. Van Abraham en Sara, van Izaäk en Rebecca, van Jakob en Rachel, van Jakob en Rachel, van Hanna en Elkana. Omdat Elisabeth en Zacharias al ver in hun levensdagen zijn, doen ze toch vooral aan Abraham en Sara denken. Gewone mensen ergens in het land op weg, mensen die klein zijn zoals alle mensen, maar die groot worden dankzij wat God aan hen doet. De onvruchtbare zal vruchtbaar zijn, mensen zullen and're mensen zijn, de bierkaai wordt een stad van vrede – daar gaat het toch ook om? Dat een wereld waar je merkt dat God koning is, dat zo'n wereld van vrede, toewijding aan elkaar, geen dood of honger meer en geen tranen, dat zo'n wereld niet uit de kracht van een man of een vrouw geboren wordt, niet uit menselijke vruchtbaarheid, maar dat zoiets een schepping is. Van God uit. Die dat blijft doen, telkens weer, dat scheppen. Ook als het bij mensen dreigt helemaal vast te lopen.

Lukas1: 8-12

Het geschiedt als hij de priesterdienst doet, als zijn dagorde staat opgesteld tegenover God dat hij het lotsteentje trekt – dat is naar de gewoonte van de priesterschap– voor het brengen van het wierookoffer en binnentreedt in de tempel van de Heer, terwijl heel de volheid van de gemeente buiten in gebed is, dat uur van het wierookoffer. Aan hem laat zich zien een aankondig–engel van de Heer, staande aan de rechterzijde van het altaar voor het wierookoffer.

Zacharias is geschokt om wat hij ziet, en vrees valt over hem.

commentaar:

Zacharias ziet een engel en schrikt, de vrees overvalt hem.

Tsja, dan ben je priester, je bent er je hele leven voor bestemd en dan overvalt het heilige je.

Dat bracht ons terug bij andere engelmomenten:

Maria schrikt, vrees overvalt haar. Ik zag in Florence het fresco van Fra Angelico voor me. De engel Gabriel die Maria vertelt dat zij een kind gaat krijgen. De engel behoedzaam en Maria heel alert en gespannen. Beiden de handen voor de borst gekruist.

De herders in het veld: Ze vrezen met grote vrees.

De engelen bij het graf van Jezus

De engelen die bij Abraham en Sarai komen met hun boodschap: jullie zullen worden gezegend met een zoon.

Een engel bij de poort van het paradijs, schokkend beeld met zwaard, maar de meeste engelverschijningen brengen het goede.

En toch: Net als Maria wordt Zacharias met vrees bevangen, geschokt.

Wij zeiden tegen elkaar: het is wel weer tijd voor een engel nu. Verwarrende en schokkende tijd waarin we leven. Het is wel tijd voor een Engel!!! .

Hoe vatbaar zijn wij NU nog voor het Goede. Het herkennen van het goede dat er ook is en daar aandacht aan geven?

Kan ik dat nog in alle vervuiling van het nieuws? Deze engel spreekt aansprekende woorden: Vrees niet. Ook nu belangwekkend .

Lukas 1: 13-17

Maar de engel zegt tot hem: vrees niet, Zacharias, want je gebed is verhoord: je vrouw, Elisabet, zal je een zoon voortbrengen en zijn naam zul je noemen: Johannes, – vreugde en verrukking zal hij voor je zijn, vélen zullen zich over zijn geboorte verheugen; want hij zal groot zijn voor het aanschijn van de Heer, ‘wijn en sterke drank zal hij niet drinken’: van heilige Geest zal hij vervuld worden, van de moederschoot af en velen van de zonen van Israël zal hij doen omkeren naar de Heer, hun God: hij is het die zal uitgaan voor zijn aanschijn met de geest en de kracht van Elia, – ‘om de harten van vaders te bekeren tot hun kinderen’ en ongehoorzamen tot de bezonnenheid van rechtvaardigen, – om voor de Heer gereed te maken een weltoegerust volk!

commentaar:

Wat klinkt het anders dan het straks bij Maria zal klinken uit de mond van diezelfde Gabriël. Die gabber van de Eeuwige. Die jongen Johannes zal een vreugde en een verrukking voor zijn ouders zijn. Hij, Johannes zal helemaal vol zijn van de drijfveer van de heilige Geest, met geestkracht zoals Elia.

Elisabeth komt zelf uit de stamboom van Aäron, uit het priestergeslacht. Maar zijdelings klinkt dan de naam van Mozes mee. En hier klinkt de naam van de profeet Elia. Ze moeten wel klinken, vindt Lukas blijkbaar, want anders weet je niet wat die Geest is, die heilige, die krachtige, waar Johannes vol mee zal zijn.

Maar dan: wat die Geest, die heilige, stormachtige doet. En dat is een verrassing.

Bijna zou je er over heen horen en denken dat we het bekende liedje horen, dat de kinderen zich zeker weer eens tot de goede oude vertrouwde gebruiken en tradities van de ouderen, de vaders moeten bekeren. Nee, dat horen we nou net niet. We krijgen het omgekeerde te horen. “Om de harten van de vaders te bekeren tot hun kinderen” - blijkbaar zijn de vaders afgedwaald van de goede weg en zijn het de kinderen die de juiste weg gevonden hebben. Zij zullen de verdwaalde vaders moeten redden. De jongeren de ouderen. Zo. welja. Een verrassing.

Lukas ziet het blijkbaar zo dat dan ook ongehoor-zamen, mensen die niet kunnen luisteren of dat niet willen naar wat goed is en goed doet zich kunnen omkeren en bezonnen, evenwichtig worden in de wijsheid van rechtvaardige mensen. Zo ontstaat een volk dat de weg weet naar vrede.

Lukas 1: 18-20

Dan zegt Zacharias tot de aankondig-engel: ‘waaraan zal ik dit wéten?’, want ik ben oud, en ook mijn vrouw is ver heen met haar levensdagen.

Ten antwoord zegt de aankondig-engel tot hem: ik ben Gabriël die voor Gods aanschijn staat en ik ben uitgezonden om tot jou te spreken en je dit alles aan te kondigen; zie, je zult zwijgen, je zult niet kunnen spreken tot op de dag dat dit alles geschiedt, – daarvoor dat je geen geloof gehecht hebt aan mijn woorden die vervuld zullen worden als het hun tijd is

commentaar:

‘Waaraan zal ik dit weten’, zegt Zacharias. : hoe herkenbaar is dit.

Bewijs graag. Wij zongen in het lied van Gabriel Smit: wij zijn het licht ontwend, alles wordt uit ons hart weggeslagen, wij voelen ons zo vaak niet gekend. Hoe kan ik dan geloven zonder bewijs, hoe kan ik me overgeven aan wat is?

De engel zegt: ik ben gekomen om tot je te spreken en je dit te vertellen. Kun jij dit niet ontvangen? Hoe zou je dan dat volk – dat in overgave op jou wacht - buiten nog kunnen zegenen? Zwijg dan en wees stil.

Wat gebeurt er in die stilte bij Zacharias?

Hoe zou het zijn om als priester niet in communicatie te zijn met een ander maar in confrontatie met alle stemmen in jezelf?

Wat is het scheppende element in deze opdracht aan deze man met een versleten geloof?

Wat zou dit zijn voor mij?

Een nieuwe mens, een nieuwe tijd? Kan ik het nog horen? Advent?

Lukas 1: 21-22

De gemeente staat te wachten op Zacharias en zij zijn verwonderd dat hij zo lang in de tempel is. Als hij naar buiten komt kan hij niet tot hen spreken, en dan begrijpen ze dat hij in de tempel een visioen gezien heeft; hij kan alleen maar gebaren naar hen maken: hij blijft stom.

commentaar:

Je ziet de mensen daar staan op dat tempelplein. Vol verwachting, want de priester geeft zijn zegen en het leven wordt goed. Je ziet ze daar staan. Ontroerend, ze kijken elkaar aan, wát, hè? Wat doet hij, wat is er met die man die daar stil op de trappen staat? Maar ook zij zwijgen. En begrijpen. Zijn gebaren, met stomheid geslagen, maar gebaren. Hij moet iets van God meegemaakt hebben, denken ze. En aanvaarden.

De kracht van woordeloosheid.

Hebt u, heb jij het filmpje van die man gezien, die voor de concertzaal van de Bataclan in Parijs zijn vleugel neerzette en "Imagine" van John Lennon ging spelen?

"And the world will be as one" kon ieder zo in hoofd en hart meezingen.

En daarna pakte hij woordeloos zijn vleugel op en vertrok.

Journalisten riepen meteen: Waarom zegt hij niks?

Waarom staat hij de pers niet te woord, waarom heeft hij geen statement?

Was dit niet genoeg dan? Zwijgend, een muzikaal monument, een lied dat ieder begrijpt en verstaat, ook zonder woorden.

Zo stel ik me die priester voor. Een enorme troost.

Lukas 1: 23-25

Het geschiedt: met dat de dagen van zijn eredienst vervuld zijn

gaat hij heen, naar zijn huis;

en ná deze dagen ontvangt zijn vrouw, Elisabet;

zij verbergt zich vijf maanden, zeggend: dit heeft de Heer aan mij gedaan!

– dit zijn de dagen waarin hij naar mij omziet om mijn smaad bij de mensen weg te nemen.

- Lied: "Om wat misdaan wordt" (Oosterhuis/Oomen)

- Inleiding tot de stilte

In de mist van de herfst worden de mensen vaag. In de grote woorden van de politiek blijven mensen vaag, ongekend, zonder namen of gezichten.

Advent vertelt: er breekt licht door, het klaart op, de vragen komen op, helder, krachtig, vol geest. Geestig ook.

Lukas vertelt: het grote en enorme, de bewegingen van de wereld en de politiek, de dreiging en de wanhoop, God scheidt erdoorheen. Maar alleen in een mens en dan deze. En dan die weer.

Mensen met naam en gezicht. Die tegenover het enorme van de krantenkoppen zo klein zijn, maar in de bewegingen die de Eeuwige maakt zijn ze groot, want ze hebben een naam. Die niet vergeten is. Namen die wij hier noemen. Samen met de onze.

- Stilte.....

- **Voorbeden** (inleidend op kaarsjes)

In uw Licht zijn wij hier, God, bij elkaar
In uw licht steken wij straks onze lichtjes aan,
Uit dank, uit bewogenheid, uit zorg, uit liefde.
Voor wie in ons leven een licht zijn.

We zijn mensen met dubbele gevoelens,
want in onze diepste liefde kunnen we bang worden voor de dood,
want je kunt elkaar ook kwijtraken,
in ons grootste verdriet en gemis kunnen we dankbare herinneringen beleven,
midden door de afschuwelijkste misdaden heen, voelen we ons even machteloos als sterk,
door al die mensen die elkaar vastpakken, elkaars hand zoeken,
omdat we zien en horen dat mensen niet wegvluchten in onmacht,
maar lichten van hoop aansteken voor iedereen,
laten weten dat zij de kracht van vrede blijven vertrouwen,
de moed van beschaving, de barmhartigheid van menselijkheid.

Daarvoor danken we U door al onze angst heen,
want hebt U niet zó, door alles wat mensen elkaar aandoen heen,
uw koninkrijk hoog gehouden door alle tijden?

– **Lied: “Zuivere vlam”,** Kaarsjes

– **Nodiging in de kring**

U en jij wordt van harte in de kring genodigd
Om brood en wijn te delen en zo de levenskracht van Christus met elkaar en al wat leeft.
Terwijl u naar voren komt: geef elkaar een hand of omhels elkaar en wens elkaar de Vrede van
Jezus, van de Heer, van Christus, van al het Goede: wat u maar graag zegt.

– **Lied: “Niemand”** (VLB 648)

– **Woorden bij brood en wijn – gesproken “Onze Vader”**

Het brood uit de hemel dat ons voedt
en leert vertrouwen dat wij geliefde mensen zijn.
De wijn van het koninkrijk die ons vervult van zijn gloed
en ons leert vertrouwen dat wij bevrijde mensen zijn.

Gij die uw gemeente bijéén roept hier en waar ook op de wereld,
die ons raakt met uw woord
die ons kent van gezicht
die ons opneemt in uw verlangen naar leven
die onze namen niet vergeet –

kom over ons met uw geest,
uw ene Geest waarin wij bidden: “Onze Vader”

– **Lied tijdens rondgang: “Moge het delen van dit brood”**

– **Slotlied: “In de hemel onze vader”** (VLB 241)

– **ZEGEN VAN ONRUST Franciscaner zegenbede**

Moge God ons zegenen met onrust
over gemakkelijke antwoorden, halve waarheden en oppervlakkige relaties.
Zodat er diepgang is in onze harten.

Moge God ons zegenen met boosheid
over onrechtvaardigheid, onderdrukking en de uitbuiting van mensen
Zodat we werken aan rechtvaardigheid, vrijheid en vrede.

Moge God ons zegenen met tranen
die we plengen voor hen die lijden door pijn, verstoting, honger en oorlog,
zodat we onze handen zullen uitstrekken tot troost.

En moge God ons zegenen met zoveel dwaasheid dat we geloven
een verschil te kunnen maken in deze wereld.
Zodat we doen waarvan anderen zeggen dat het onmogelijk is.

– Zo zegene ons de Vader die boven ons is,
De Zoon die naast ons is
En de heilige Geest die in ons is
